

ERDÉLYI JÁNOS KRITIKÁI A MAGYAR SZÉPIRODALMI SZEMLÉBEN.

Egy Erdélyi-tanulmány műhelymunkája közben özv. Erdélyi Pálné úrasszony szívességéből volt alkalmam átnézni az *Erdélyi-tárat*, az író kéz iratainak Erdélyi Pál által mintaszerűen összeállított gyűjteményét. Az *Erdélyi-tár* 6. kötetében Erdélyi János kezeírásával több olyan bírálatának eredeti fogalmazványa olvasható, melyek a Magyar Szépirodalmi Szemlében névtelenül jelentek meg; a Szépirodalmi Szemle névtelen bírálati közül — mint ismeretes — a Berzsenyiről és Tompáról szólókat irodalomtörténet-írásunk eddig is Erdélyi János nevéhez fűzte, mindkettőnek modern kiadása is van a *Pályák és pálmák* c. kötetben. Az *Erdélyi-tár* 6. kötetében talált kéziratok alapján most a következő bírálatokat kell még Erdélyi János művei közé sorolnunk: *Nemzeti Színház* I. köt. 2., 5., 8., szám (E. T. 6. köt. 23., 24. és 30—32. levél). *Új drámák, drámaírók, költők és közönség* I. k. 5. szám (E. T. 6. k. 27—29 b. levél). *Nagy Imre versei* I. k. 5. szám (E. T. 6. k. 33. levél). *Báthory Erzsébet (Vachott Sándor költői elbeszéléséről)* I. k. 5. szám (E. T. 6. k. 34., 35. levél). *Enfantines. Poésie à ma fille. Par Mme Anais Segalas* I. k. 5. szám (E. T. 6. k. 36. levél). *A három divatlapról* I. k. 8. szám (E. T. 6. k. 37—38 b. levél). Erdélyi Pál 1914-ben sajtó alá rendezte Erdélyi János összes munkáit. Ebben a kiadás-tervezetben a Szépirodalmi Szemlének több olyan névtelen bírálati olvasható még, melyeket felsorolásunkban most nem említettünk. Mivel eredeti fogalmazványukat nem találtam meg az *Erdélyi-tárban*, tárgyi bizonyíték hiányában ezeket nem volt jogom Erdélyi János munkáinak tulajdonítani.

HARASZTHY GYULA.

PÁLÓCZI HORVÁTH ADÁM VERSE GR. FESTETICS GYÖRGY HALÁLAKOR.

Az öregedő és már beteges Pálóczi Horváth Adámnak egyik legnagyobb élménye az 1817-i Helikoni ünnep volt. Két évvel utóbb, 1819 ápr. 2-án, gr. Festetics György meghalt. Költőnk hálójának emléke az a kiadatlan utolsó költeménye, amelyet a gróf emlékére írt. (Keszthelyi hercegi kvtár II. 461/30. sz.). Felirata szerint:

Néhai Nagy Méltóságú Gróf Festetics György temetésekor,
1819^{ki} április 13-dik napján
Horváth Adám

úgy tetszik, Götsei Birtokos által szerkesztett és ki osztott
Versezet.

A'midőn Gróf Festetics György életének vége lett,
Pörbeszállt a' Föld az Éggel a' dicső halott felett:
Miert irigyled, monda, nékem halhatatlan Egyemet?
'S tiltod, hogy tovább is élve díszesítsen engemet!
Hogy világojjon sokaknak, hogy tanítson százakat,
Hogy hogy' éljenek haszonra 's boldogítsák honjokat.

Mellyre mond az Ég: enyim Ő, égi volt és égi lesz,
 Eddig engedtem Te néked, 's hát ezentúl mit keressz?
 Nem becsülték őt eléggé, míg vezér csillag vala,
 Kődbe vonta fényét a' Gőg és irigység anygala;
 Most midőn az égi tűz-szesz tűz helyébe vissza tért,
 El tűnésével tanuld meg, míg jelen volt, mennyit ért?

A Dicsőség' Templomából egy nagy Angyal közbe szállt:
 Halhatatlant semmiségbe nem rekeszt bé semmi bólt,
 'S bár ha földbe megy, porrá lesz teste, minthogy föld neme,
 Számos századon keresztül fog ragyogni Érdeme!

A' Dicső Lélek tekintvén ez feleselésre le,
 Űg szállt gyámolítottihoz, mint az Angyal felele:
 Által estem a' halálon, de nem gyáva lelkekén,
 Itt ezer nagyok sorában, ott fiamban élek én!

Alig háromnegyed esztendő múlva Horváth is elköltözött az élők sorából.

Közli: GÁLOS REZSŐ.

IGAZ SÁMUEL EGYIK VERSÉHEZ.

A *Hébe* szerkesztője több német költeményt ültetett át a magyarba Ezek egyikének, az *Emlegetésnek*, forrása egy, a XVIII. század óta igen sokat énekelt, érzelmes német dal volt. (Zsebkönyv, 1822. 300. l.) Az ilyen, *Dein gedenk' ich*... kezdetű dalok őse Eschenburgnak a *Wandsbecker Boteban* (1771.) megjelent, *Elegie an Dorinde* c. költeménye, amelyet Szemere Pál fordított le. (IK. 1929. 338. l.) Beckmann dallamával Eschenburg költeménye mindjárt elterjedt (Friedländer, II. 138. l.) és népszerűségével másokat is utánzásra serkentett. Gieseke (1796) alig valami változtatással közölte a dalt. Igaz Sámuel azonban, aki forrását nem nevezi meg, egy harmadik változatra támaszkodott, Karl Múchlernek (1763—1857) költeményére. (Gedichte 1786), amely így kezdődik:

Dein gedenk ich, rötet sich der Morgen,
 Dein gedenk ich, flieht der junge Tag...

Igaz Sámuel sikerült fordításában:

Eszemben vagy, ha a reggel szürkül,
 Eszemben, ha napom égre száll,
 S hű szerelmem, bár reménység nélkül
 Mindenütt csak Tégedet talál.

Múchler verse is három dalköltő (Rellstab, Nägeli és Challier) dallamáva, terjedt el. (Friedländer id. l.)

GÁLOS REZSŐ.